

RAAP-NOTITIE 5015

Plangebied Uddelerveen 66 te Uddel

Gemeente Apeldoorn

Archeologisch vooronderzoek: bureau- en inventariserend
veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Archeologisch Adviesbureau

6000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: Van Westreenen

Titel: Plangebied Uddelerveen 66 te Uddel, gemeente Apeldoorn; archeologisch vooronderzoek: bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Status: eindversie

Datum: 11 februari 2015

Auteur: E. Goossens MA

Projectcode: APUL

Bestandsnaam: NO5015_APUL.docx

Projectleider: E. Goossens MA

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 63855

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: ir. E.H. Boshoven

Bevoegd gezag: gemeente Apeldoorn

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Van Westreenen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in oktober en november 2014 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw van een werkruimte aan het Uddelerveen 66 te Uddel in de gemeente Apeldoorn. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek wordt gesteld dat in het plangebied geen archeologische resten meer verwacht worden. Op basis hiervan wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Aanbevolen wordt het plangebied in te delen in de beleidscategorie 6: “Zone met geen archeologische verwachting à alle bodemingrepen vrij”. Ter plekke worden alleen losse vondsten verwacht. Gedacht kan worden aan vuurstenen gebruiksvoorwerpen en depotvondsten.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Apeldoorn een selectiebesluit (contactpersoon M. Parlevliet).

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van Van Westreenen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in oktober en november 2014 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande nieuwbouw van een werkruimte aan het Uddelerveen 66 te Uddel in de gemeente Apeldoorn. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens, in hoofdstuk 4, een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Plaats: Uddel

Gemeente: Apeldoorn

Provincie: Gelderland

Plangebied: Uddelerveen 66

Hoekcoördinaten: 181.138/474.892; 181.126/474.875; 181.175/474.889; 181.168/474.866

Oppervlakte: 975 m²

Kaartblad: 33 A

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 63855

1.3 Huidige en toekomstige situatie

Momenteel bestaat het perceel uit grasland. De opdrachtgever heeft het voornemen in het plangebied van 975 m² een werkruimte van 350 m² te realiseren. De wijze van fundering van deze nieuwbouw is nog niet bekend. Er wordt echter vanuit gegaan dat ter hoogte van de geplande bebouwing de bodemverstoringen dieper reiken dan het verwachte archeologisch relevante niveau (i.c. 35-70 cm -Mv).

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de gemeente Apeldoorn en de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3),

beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl),
geldt in de praktijk als richtlijn.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnterpreteerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- de database ARCHIS voor de waarnemingen, vondstmeldingen, onderzoeksmeldingen en AMK-terreinen in de omgeving van het plangebied (<http://archis2.archis.nl>);
- de oude en de herziene gemeentelijke archeologische beleidskaarten (resp. Willemse e.a., 2006 en www.apeldoorn.nl);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (earth.google.com);
- historisch kaartmateriaal (watwaswaar.nl);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; www.ahn.nl);
- het informatiesysteem Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO www.dinoloket.nl);
- overige gebiedsspecifieke literatuur (zie literatuurlijst);
- de Archeologie Werkgroep gemeente Apeldoorn;
- de gemeentelijke sectie archeologie van Apeldoorn;
- de GIS-applicatie van de gemeente Apeldoorn (rivviewer.apeldoorn.nl/nbg).

2.2 Resultaten

Zie ook figuren 2 en 3.

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie

Het plangebied ligt tussen de Oost- en West-Veluwe stuwwal, in het Leuvenumse Beekdal. Dit beekdal ontspringt in het Uddelermeer en stroomt noordwaarts. In het beekdal komen voornamelijk dekzandafzettingen voor. Ter hoogte van het plangebied betreft het een dekzandvlakte/laagte (fijn zand) op helling- en daluitspoelingswaaierafzettingen met grindbijmenging. Op het AHN zijn ter hoogte van het plangebied en de nabije omgeving geen duidelijke ruggen waarneembaar.

Volgens de bodemkaart van Nederland bestaat de bodem van het plangebied uit moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand, met grondwatertrap II. Dit duidt op het voorkomen van een relatief nat laaggelegen dekzandzone.

DINO-gegevens

In het DINO-loket zijn twee boringen in de nabijheid van het plangebied opgenomen. Hieruit blijkt dat vanaf het maaiveld een dun pakket matig fijn zand (dekzand) op zand met grindbijmenging (smeltwaterafzettingen) bestaat. Dit beeld komt overeen met de bovenstaande beschrijving.

Mogelijke verstoringen

Er zijn geen bekende verstoringen aanwezig.

Archeologische en historische informatie

ARCHIS en AMK

Binnen een straal van 1 km rondom het plangebied komt in ARCHIS slechts één bekende vindplaats voor (ARCHIS-waarneming 6962). Dit betreft een vuurstenen dolk uit de Vroege Bronstijd, gevonden ten noordwesten van het plangebied. Context informatie wordt niet gegeven.

In de directe nabijheid (straal van 500 m) van het plangebied staan in ARCHIS drie onderzoeken geregistreerd:

- ARCHIS-onderzoeksmelding 57594: een booronderzoek aan het Uddelerveen 72 (100 m ten noordwesten van het plangebied), uitgevoerd in 2013. In ARCHIS worden nog geen resultaten vermeld. Ook is het rapport nog niet beschikbaar in DANS-EASY.
- ARCHIS-onderzoeksmelding 57164: een booronderzoek uitgevoerd in 2013, aan de Hullenkampweg (160 m ten oosten van het plangebied; De Graaf & Van de Kuijl, 2013). In ARCHIS wordt vermeld dat de bodem ter plaatse verstoord is en er geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. Het rapport is nog niet beschikbaar in DANS-EASY.
- ARCHIS-onderzoeksmelding 37059: een booronderzoek aan het Uddelerveen 79 (250 m ten zuiden van het plangebied), uitgevoerd in 2009 (Kastelein, 2009). De bodem ter plaatse is volledig verstoord. De natuurlijke ondergrond bestaat uit zeer grof zand met grind. Er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

De Archeologische Werkgroep Apeldoorn heeft daarnaast nog één relevantie vindplaats binnen een straal van 1 km van het plangebied aangeleverd. Dit betreft de vondst enkele objecten uit de Neolithicum en de Bronstijd aan de Oudedijk 10 te Uddel. Ter plekke werden in een rioolsleuf een napjessteen aangetroffen. Op de akkers die rond het bouwperceel lagen, zijn tevens prehistorische scherven en vuurstenen artefacten aangetroffen.

Historische informatie

Het plangebied ligt in het Uddeler Veen. Dit veengebied werd halverwege de 19e eeuw ontgonnen vanuit twee ontginningsassen. Op de kadastrale minuut 1832 bestaat het hele gebied uit heide en worden alleen enkele paden ten noorden van het plangebied weergegeven. De eerste bebouwing in het Uddeler Veen wordt weergegeven op de topografische kaart van 1872. Deze bebouwing ligt aan de huidige weg Uddeler, vrijwel direct ten zuiden van het plangebied. Op de topografische kaart van 1930 is nagenoeg het hele Uddeler Veen ontgonnen, zo ook het plangebied. De bewoning lang de weg Uddeler veen breidt zich gestaag uit. Het plangebied wordt aan-

geduid als weiland. Deze situatie blijft tot op heden gehandhaafd. Op het perceel direct ten zuiden van het plangebied worden in de loop van de 20e eeuw enkele woon- en bedrijfsgebouwen ontwikkeld.

Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart

Op de gemeentelijke beleidskaart ligt het plangebied in een zone met categorie 4: zone met hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op het voorkomen van een dekzandvlakte op hellingafzettingen.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. Tijdens het veldonderzoek zijn vijf boringen verricht in een grid van 20 x 20 m (figuur 4). Er is geboord tot maximaal 1,1 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met gps ingemeten (x- en y-waarden). De Z-waarde (hoogte) is bepaald door middel van het AHN. Vanwege het verkennende karakter van het veldonderzoek is het opgeboorde materiaal in het veld niet systematisch gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De enige waarneming die is verricht, is een visuele controle van het materiaal tijdens het snijden van de boorkern. De gehanteerde methode is geschikt voor het verifiëren van de gespecificeerde archeologische verwachting. De methode is niet geschikt voor het systematisch opsporen van de in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Laat Paleolithicum-Late Middeleeuwen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit zeer grof zand met grind bijmenging en enkele humusvlekken. Dit betreffen helling/smeltwaterafzettingen. Deze zijn bedekt met een dun pakket verspoeld dekzand (50-70 cm dik). Dit dekzand bestaat uit sterk siltig matig fijn licht grijs zand. In boring 2 komen in dit pakket veenbrokken voor. Door vergravingen is in het hele plangebied dit pakket tot ten minste 50 cm -Mv verstoord. Of deze verstoring het resultaat is van ontginningen en/of later agrarisch gebruik kan op basis van het uitgevoerde onderzoek niet bepaald worden. De verstoorde bovenlaag bestaat uit sterk humeus (venig) donker grijs, sterk siltig zand. Bodemhorizonten zijn niet meer aangetroffen. Het is gezien de hoge grondwatertrap goed mogelijk dat bodemontwikkeling hier nooit heeft plaatsgevonden.

Archeologie

Hoewel het opsporen van archeologische vindplaatsen niet het primaire doel was van dit onderzoek is het boorresidu wel gecontroleerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. In geen van de boringen zijn aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan gesteld worden dat in het plangebied geen intacte archeologische resten meer verwacht worden. De conclusie is op de volgende punten gebaseerd:

- Op basis van de landschappelijke en historische informatie komt naar voren dat het plangebied geomorfologisch gezien bestaat uit een dekzandlaagte en ooit afgedekt was met veen. Dit veen komt alleen in natte, laaggelegen gebieden voor. Deze gebieden zijn in archeologisch opzicht veelal oninteressant. Voor dit type landschap geldt een lage archeologische verwachting op het voorkomen van bewoningsresten uit alle archeologische perioden. Ter plekke worden alleen losse vondsten verwacht. Gedacht kan worden aan vuurstenen gebruiksvoorwerpen en depotvondsten.
- Het booronderzoek heeft bovenstaand landschappelijk beeld bevestigd. Bovendien komen er geen bodemhorizonten (meer) voor. Deze zijn waarschijnlijk nooit ontwikkeld door het relatief natte milieu.
- Het booronderzoek blijkt tevens dat het dekzandpakket nagenoeg geheel vergraven is tot in de onderliggende smeltwaterafzettingen. Eventuele archeologische resten zullen hierdoor verstoord zijn.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande gespecificeerde verwachting wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Aanbevolen wordt het plangebied in te delen in de beleidscategorie 6: "Zone met geen archeologische verwachting à alle bodemingrepen vrij".

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Apeldoorn een selectiebe-sluit (contactpersoon M. Parlevliet).

Literatuur

- De Graaf, R. & E.E.A. van der Kuijl**, 2013. Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Archeologie. Plangebied Hullenkampweg naast nr. 5 te Uddel, gemeente Apeldoorn. *Rapport 2013507*. Hamaland Advies, Zelhem.
- Kastelein, D.**, 2009. Plangebied Uddelerveen 79, gemeente Apeldoorn; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie 3275*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Het plangebied afgebeeld op divers kaartmateriaal.
- Figuur 3.** Het plangebied afgebeeld op divers historisch kaartmateriaal.
- Figuur 4.** Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

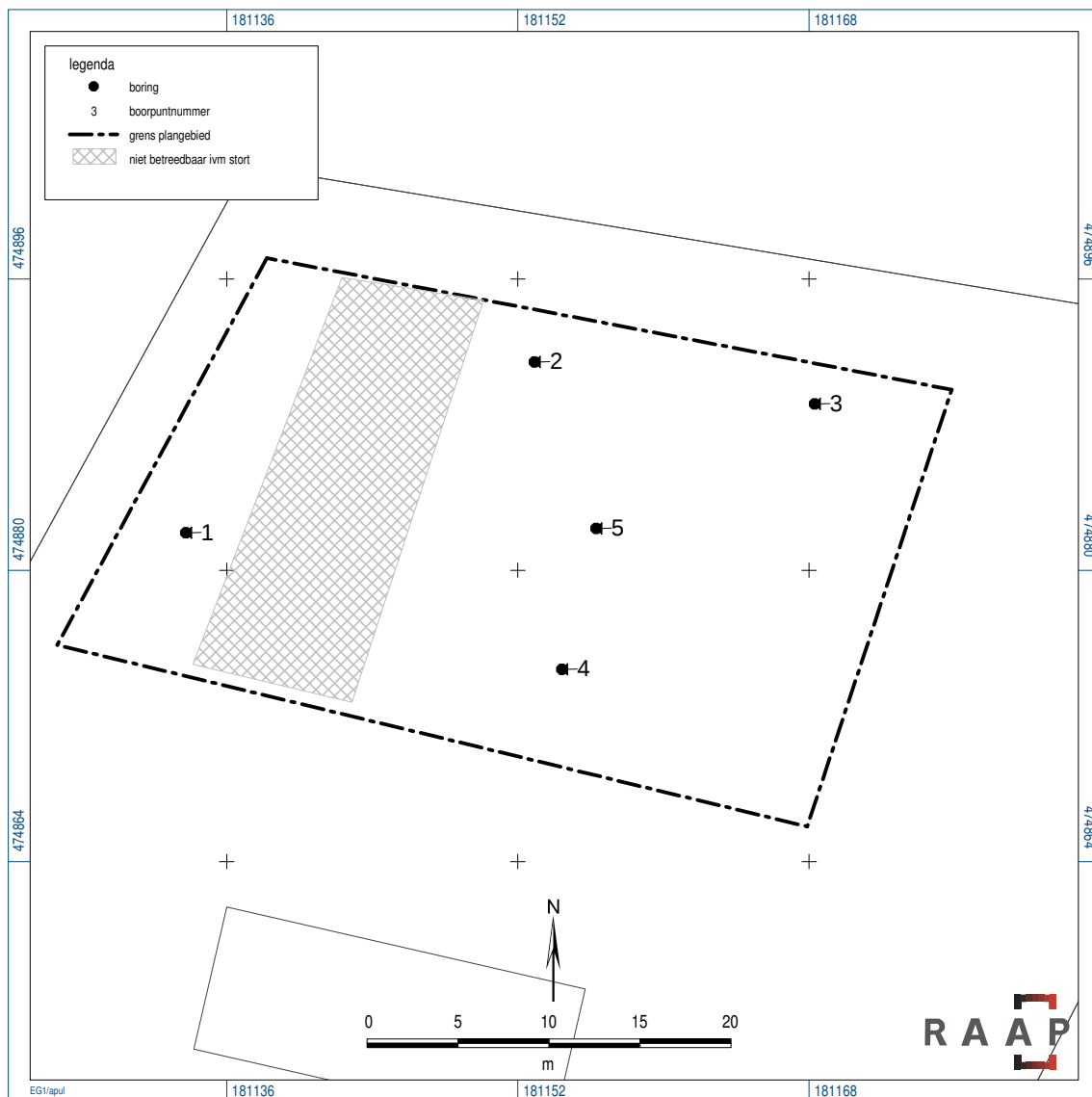
Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op divers kaartmateriaal (schaal 1:25.000).

Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op divers historisch kaartmateriaal.

Figuur 4. Boorpuntenkaart.

Geologische perioden				Archeologische perioden																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
Tijdvak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
				Nieuwe tijd	B	1795																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
	Vroeg Subatlanticum		0		Middeleeuwen	A	1650																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
				Laat		1500																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
						Vol	1250																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
						Vroeg	Ottoons	1050																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
							Karolingisch	900																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
							Merovingisch laat	725																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
							Merovingisch vroeg	525																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
	Subboreaal		-450 voor Chr.	Romeinse tijd	450																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
Laat					270																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
Midden					70 na Chr.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
Atlanticum		3700	IJzertijd	Vroeg	15 voor Chr.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Laat	250																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Midden	500																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Vroeg	800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Boreaal		7300	Bronstijd	1100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Laat	1800																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
Midden	2000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
Preboreaal		8700	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Vroeg	2850																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Laat	4200																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				Midden	4900/5300																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

boring: APUL-1

beschrijver: EG, datum: 31-10-2014, X: 181.134, Y: 474.882, hoogte: 28,33, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Uddel, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

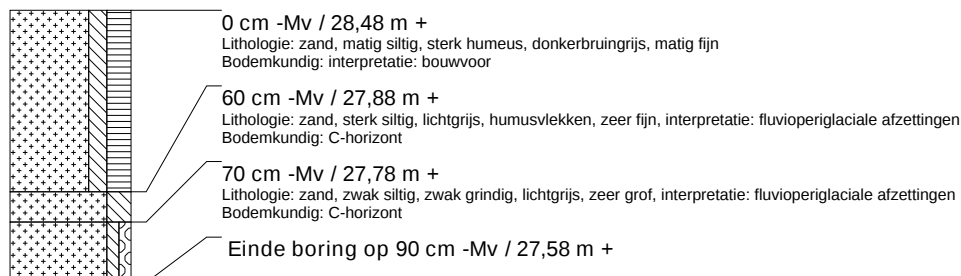
boring: APUL-2

beschrijver: EG, datum: 31-10-2014, X: 181.153, Y: 474.891, hoogte: 28,56, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Uddel, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

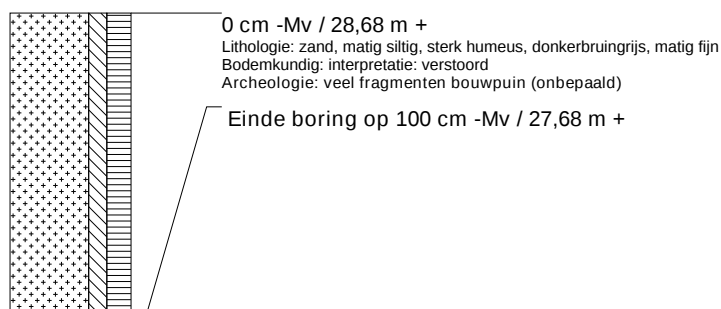
boring: APUL-3

beschrijver: EG, datum: 31-10-2014, X: 181.168, Y: 474.889, hoogte: 28,48, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Uddel, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: APUL-4

beschrijver: EG, datum: 31-10-2014, X: 181.154, Y: 474.875, hoogte: 28,68, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Uddel, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: APUL-5

beschrijver: EG, datum: 31-10-2014, X: 181.156, Y: 474.882, hoogte: 28,47, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Uddel, opdrachtgever: Van Westreenen, uitvoerder: RAAP Oost

